



Klimata un enerģētikas
ministrija

Klimata un enerģētikas
ministrija

GADA PĀRSKATS

2024. GADS



Klimata un enerģētikas ministrija
Rīga | 07.2024.



SATURS

MINISTRA UZRUNA.....	3
PAMATINFORMĀCIJA.....	5
NOZĪMĪGĀKO NOTIKUMU APSKATS.....	6
PERSONĀLS.....	23
KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU.....	24
NĀKAMAJĀ GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI	27



Klimata un enerģētikas ministrs
Kaspars Melnis

Klimata un enerģētikas ministrija (Ministrija) ir pirmā no jauna izveidotā ministrija Latvijā vairāk nekā desmit gadu laikā. Mūsu mērķis - rūpēties energodrošumu un stiprināt mūsu tautsaimniecību, līdzsvarojot nākotnes vajadzības klimatneitralitātes un klimata pārmaiņu gatavības jomā ar šodienas iespējām.

Nemot vērā ģeopolitiskās situācijas izmaiņas pēc 2022. gada Krievijas plaša mēroga iebrukuma Ukrainā, energoapgādes drošības jautājumi Baltijas reģionā turpmāk kļuva par stratēģisku prioritāri. Atslēgšanās no Krievijas kontrolētā elektrotīkla BRELL un atjaunīgās enerģijas (AER) projektu īstenošana izvirzījās enerģētikas politikas priekšplānā.

2025. gada 8.–9. februārī Baltijas valstis pilnībā atvienojās no Krievijas energosistēmas un sinhronizējās ar Eiropas energotīklu, nodrošinot reģiona energodrošību. Šis ir viens no vērienīgākajiem drošības projektiem Latvijas vēsturē, kas noritējis veiksmīgi, ciešā sadarbībā ar dažādām institūcijām un dienestiem. Projekta veiksmīgas realizācijas atslēga bijusi rūpīga sagatavošanās, kas aizritējusi visa gada garumā. Elektroapgādes nepārtrauktības nodrošināšanas nolūkos, tika apsekotas Latvijas slimnīcas, rīkotas vairāk nekā 20 tikšanās ar nozaru pārstāvjiem, medijiem, civilās aizsardzības komisijas pārstāvjiem, apdrošinātāju pārstāvjiem, sagatavoti vizuāli materiāli (ceļveži) kā mājsaimniecībām, tā arī juridiskajiem lietotājiem, organizētas mācības dažādu scenāriju izspēlē un veiktas citas aktivitātes dezinformācijas izplatības riska mazināšanā.

Vienlaikus 2024. gadā likti būtiski pamati regulējuma sakārtošanā un pilnveidošanā atjaunīgās enerģijas projektu īstenošanā, lai nodrošinātu paredzamu juridisko vidi gan projektu attīstītājiem, gan pašvaldībām un to iedzīvotājiem.

Viens no būtiskiem enerģētikas nozares pamatdokumentiem, kas tapis kopā ar nozaru ekspertiem un nevalstiskā sektora pārstāvjiem, ir Latvijas enerģētikas stratēģija 2050. Šī ir pirmā stratēģija, kas veidota pēc matemātiskās modelēšanas principiem, sniedzot iespēju pielāgoties nenoteiktībai un apzināti virzīt nozares attīstību – ar skaidru mērķi stiprināt valsts enerģētisko drošību un nodrošināt konkurētspējīgas enerģijas cenas gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem. Stratēģijas izstrādē visa gada garumā strādāts kopā ar nozaru ekspertiem vairākās fokusa grupās, prezentējot starprezultātus un nodrošinot plašākas diskusijas kopā ar Valsts prezidentu, Saeimas deputātiem un nozares pārstāvjiem.

Enerģētikas politikas mērķis 2050. gadam ir “Enerģētika vairo Latvijas konkurētspēju”. Lai to sasniegtu, stratēģijā ir izvirzīti trīs apakšmērķi – Latvija ir reģiona energocenu līderis, Latvijā ir augsta enerģētiskā pašpietiekamība un Latvijā enerģētikas infrastruktūra tiek izmantota efektīvi un ilgtspējīgi. Jo vairāk mēs saražojam pašmājās ar vietējiem atjaunīgajiem energoresursiem, jo mazāk esam atkarīgi no importa enerģijas un saņemam lētāku enerģiju, kas vairo arī elektroenerģijas patēriņu.

Pagājušā gada vasarā noslēdzās arī apjomīgs kopdarbs ar nozaru asociācijām, nevalstiskajām organizācijām un ministrijām pie Nacionālā enerģētikas un klimata plāna (NEKP) atjaunošanas. Ministru kabinets apstiprināja NEKP un atbalstīja tā iesniegšanu Eiropas Komisijai.

Atjauninātais NEKP iezīmē Latvijas virzību pretī klimatom draudzīgākai tautsaimniecībai līdz 2030. gadam. Tas sastāv no piecām dimensijām – dekarbonizācija un atjaunīgā enerģija, energoefektivitāte, energodrošība, ES iekšējo enerģijas tirgu integrācija, kā arī pētniecība, inovācija un konkurētspēja. Plānā ietverti ap 250 pasākumu, no tiem laivas tiesa vērsti uz enerģētiku, ēku energoefektivitāti, transporta sektoru, lauksaimniecību un zemes sektoru.

Pirms aktīvas atjaunīgo enerģijas projektu attīstības uzsākšanas, svarīgi nodrošināt, ka tieši Latvijas iedzīvotāji ir tie, kuri saņem ieguvumus no mūsu zemes izmantošanas. Tāpēc arī pērn izstrādājām regulējumu, kas paredz sniegt ieguldījumu vietējā kopienā, proti, finansiālu labumu pašvaldībām un iedzīvotājiem, kuri dzīvos vēja parku tuvumā.

Latvijā atjaunīgās enerģijas projektu attīstībai vēsturiski bija rezervēts maksimālais pieļaujamais jaudas apmērs, kas neveicināja efektīvu pārvades tīkla izmantošanu un tālāku projektu realizāciju. Lai šo risinātu, izstrādājām regulējumu, rezultātā sniedzot iespēju attīstītājiem veidot jaunus elastīgus pieslēgumus, negaidot jaunu tīkla izbūvi. Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumus valdība apstiprināja pērn rudenī.

Atjaunīgās enerģijas projektu attīstība ir starpnozaru sinerģijas jautājums. Strādājot pie birokrātijas mazināšanas, esošajā sistēmā par ietekmes uz vidi novērtēšanu konstatējām virkni nepilnību. Lai gan tiesiski Latvijā ir viens no vienkāršākajiem un ātrākajiem IVN procesiem, realitātē IVN process ilgst vairākus gadus. Šis termiņš nav saistīts ar augstākas kvalitātes IVN, bet gan atkārtotu to pašu darbību veikšanu, neskaidrību par to, no kurām iestādēm jāsaņem, kādi atzinumi. Tieši šī iemesla dēļ 2024. gadā uzsākām darbu pie regulējuma pilnveides – IVN likumā, lai efektīvāk līdzsvarotu vides aizsardzības prasības ar tautsaimniecības attīstības vajadzībām. Darbs rezultējās ar IVN likumprojekta apstiprināšanu valdībā 2025. gadā.

Līdzās nozaru politikas pārraudzībai, esam nodrošinājuši arī mērķtiecīgu un efektīvu finansējuma apguvi. Divu gadu laikā (2023. - 2024. gads), kopš Ministrija pārrauga EKII programmas, īstenoti 10 855 projekti ar EKII atbalsta finansējuma palīdzību 75 milj. eiro apmērā, kas pārsniedz divas reizes vairāk atbalstīto projektu, nekā iepriekšējos 10 gados (2012-2022.). Tas ir apliecinājums, tostarp iedzīvotāju aktīvai interesei izmantot programmas sniegtās priekšrocības.

Visbeidzot Starptautiskās enerģētikas aģentūra (IEA) 2024. gada februārī vienbalsīgi pieņēma lēmumu aicināt Latviju iestāties IEA. Latvija pievienosies IEA saimei, kļūstot par tās 32. dalībvalsti. Šis ir bijis ātrākais uzņemšanas process IEA 50 gadu pastāvēšanas laikā. Būt par daļu no IEA ir pagodinājums un apstiprinājums Latvijas ieguldītajam darbam un atbilstībai starptautiskajiem standartiem enerģētikā.

Sasniegtie rezultāti 2024. gadā un gandarījuma sajūta par sniegto ieguldījumu energodrošībā, valsts noturības stiprināšanā pret laikapstākļu ekstrēmiem, apliecina mūsu spēju fleksibli pielāgoties pārmaiņām un izmantot iespējas, lai veicinātu Latvijas iedzīvotāju labklājību un tautsaimniecības izaugsmi!

PAMATINFORMĀCIJA

MINISTRIJAS DARBĪBAS VISPĀRĪGAIS RAKSTUROJUMS

Ministrija ir vadošā iestāde klimata, enerģētikas un vides politikas jomu pārvaldībā. Ministrija tapusi 2023. gada 1. janvārī, reorganizējot Ekonomikas ministriju un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju. Klimata un enerģētikas ministrijas darbības nodrošināšanai no Ekonomikas ministrijas tika nodotas divas enerģētikas politikas struktūrvienības – Enerģijas tirgus un infrastruktūras departaments un Ilgtspējīgas enerģētikas politikas departaments, savukārt no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas – Klimata pārmaiņu departaments. **Savukārt no 2024. gada 1. jūlija Ministrija pārrauga arī vides aizsardzības politiku.** Līdz ar to vienas ministrijas pārraudzībā tiek īstenoti trīs politisko virzienu attīstība – klimats, enerģētika un vides aizsardzība. Šis ir efektīvs risinājums, kas ļauj mazināt administratīvo slogu un nepieciešamo laiku efektīvu rezultātu sasniegšanai.

Ministrijas padotībā, kopš 2023. gadā ir bijušas divas kapitālsabiedrības – [SIA "Vides investīciju fonds"](#), kura darbības mērķis ir vides piesārņojuma samazināšana, veicinot vides aizsardzības projektu realizāciju, kā arī [AS "Augstsprieguma tīkls"](#), kas ir Latvijas elektroenerģijas pārvades sistēmas operators. Savukārt līdz ar vides aizsardzības politikas pārraudzību, Ministrija kļuvusi par kapitāldaļu turētāju kapitālsabiedrībai – [Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs](#). Līdz ar izmaiņām vides aizsardzības politikas jomā, 2024. gadā Ministrijas pārraudzībā ir divas padotības iestādes – [Valsts vides dienests](#), un Vides pārraudzības valsts birojs, kas 2025. gadā reorganizācijas ceļā, kas tika īstenots 2024. gada ietvaros, tika pārveidots par [Enerģētikas un vides aģentūru](#).

Ministrijas misija – veicināt Latvijas virzību uz klimatneitralitāti, sekmējot Latvijas enerģētisko neatkarību un drošumu. **Vīzija** – Latvija ir reģiona līdere un enerģētiski pašpietiekama valsts izdevīgu atjaunīgo energoresursu pieejamības jomā, kas sekmējusi klimatam draudzīgas tautsaimniecības attīstību.

MINISTRIJAS UZDEVUMI

1. Īstenot nepieciešamās izmaiņas normatīvajos aktos un Nacionālajā enerģētikas un klimata plānā, lai 2030. gadā nodrošinātu Latvijai juridiski saistošo klimata un atjaunīgās enerģijas mērķu, kā arī energoefektivitātes sasniegšanu. Īstenot aktivitātes, kas nodrošina Latvijas virzību uz klimatneitralitāti 2050. gadā un sekmē klimatnoturību.
2. Nodrošināt Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta, Modernizācijas fonda, Eiropas Savienības fondu, Atveseļošanas un noturības mehānisma REPowerEU komponentes, kā arī Latvijas - Šveices sadarbības programmas darbību un investīciju īstenošanu Latvijā.
3. Sekmēt atjaunīgo energoresursu izmantošanu un veicināt iekšzemes resursu izmantošanu enerģijas ražošanā.
4. Sekmēt Latvijas energosistēmu integrāciju ar Baltijas un Eiropas valstu energosistēmām.
5. Nodrošināt pasākumus energoapgādes drošuma palielināšanai, vienlaikus rūpējoties par pieejamām energoresursu, energoapgādes pakalpojumu cenām galalietotājiem.
6. Īstenot nepieciešamās izmaiņas normatīvajos aktos, lai nodrošinātu labvēlīgu un kvalitatīvu vidi līdzsvaroti un ilgtspējīgi attīstītā Latvijā.

Energodrošības stiprināšana – sagatavošanās Baltijas valstu sinhronizācijai ar Eiropu

2025. gada 8.-9. februārī Baltijas valstis atvienojās no Krievijas energosistēmas un pievienojās kopējam Eiropas energotīklam, kas pēc ģenerācijas ir trīs reizes lielāka par Krievijas energosistēmu. Šis ir vērienīgākais energoneatkarības un reģiona drošības projekts. Lai to īstenotu 2024. gadā paveikti vairāki priekšdarbi gan no Ministrijas puses, gan no Ministrijas pārraudzībā esošās kapitālsabiedrības – AS “Augstsprieguma tīkls”, lai nodrošinātu veiksmīgu projekta realizāciju.

2024. gada laikā aktīvi noritēja sagatavošanās darbi, lai Latvija ir pilnībā gan tehniski, gan arī reģionālā koordinācijas līmenī un nacionālā līmenī būtu gatava. Ministrija pērn pavasarī pēc savas iniciatīvas uzsāka apsekošanas grupas izveidi ar mērķi pārlicināties par elektroapgādes nepārtrauktības gatavību Latvijas slimnīcās. Apsekošanas grupā piedalījās Ministrijas pārstāvji, Veselības inspekcijas pārstāvji, Būvniecības valsts kontroles birojs un AS “Sadales tīkls” pārstāvji. Kopumā tika apmeklētas **32 slimnīcas**. Visās apmeklētajās slimnīcās bija pieejami un darba kārtībā esoši ģeneratori.

Vienlaikus Ministrija izstrādāja un valdība 2024. gada 28. augustā apstiprināja Ministrijas izstrādātos noteikumus, kas paredz kārtību, kā valstī tiek organizēta elektroenerģijas un dabasgāzes apgāde lietotājiem enerģētiskās krīzes laikā. Ņemot vērā, ka enerģētiskā nozare ir piedzīvojusi būtiskas izmaiņas ģeopolitisko notikumu iespaidā, noteikumi tika izstrādāti jaunā redakcijā.

Praktisko gatavību arī apliecināja citas aktivitātes, organizējot tikšanās ar iesaistītajām pusēm, sniedzot padziļinātu skaidrojumu par sinhronizācijas projektu un rīcībām dažādās situācijās. Kopumā Ministrija novadījusi vairāk nekā 20 dažādas tikšanās - piemēram, nozaru ministrijām, pašvaldībām, civilās aizsardzības komisijām, slimnīcām, enerģētikas nozares patērētājiem, degvielas tirgotājiem, mediju pārstāvjiem, apdrošinātājiem u.c.

Ministrija īstenoja siltumapgādes un ūdensapgādes komersantu aptaujas, lai izvērtētu pašvaldībā minēto uzņēmumu pakalpojuma nepārtrauktību situācijās, kad novērojami elektroapgādes traucējumi. Vienlaikus Ministrija pieprasīja lielajiem energokomersantiem iesniegt savus nepārtrauktības plānus.

2024. gada laikā operators no savas puses turpināja īstenot projektus energoapgādes infrastruktūras stiprināšanā, kur liels nopelns ir arī Ministrijai, kura izstrādāja atbalsta programmu Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna REPowerEU komponentes ietvaros ar Latvijai pieejamo finansējumu investīciju īstenošanai 134,4 milj. eiro apmērā energoapgādes drošuma un stabilitātes palielināšanai.

Atjaunīgās enerģijas veicināšana

Valstij enerģētikas jomā jābūt pašpietiekamai, ar dažādu atjaunīgās enerģijas ražošanas portfeli. Lai to panāktu 2024. gada laikā veikti vairāki priekšdarbi, nodrošinot efektīvāku vēja projektu attīstību Latvijā.

Viens no būtiskiem enerģētikas nozares pamatdokumentiem, kas tapis kopā ar nozaru ekspertiem un nevalstiskā sektora pārstāvjiem, ir Latvijas enerģētikas stratēģija 2050. Lai

gan stratēģiju apstiprināja 2025. gadā, būtisks darbs kopā ar nozares pārstāvjiem tās tapšanā ieguldīts 2024. gada ietvaros.

Šī ir pirmā stratēģija, kas veidota pēc matemātiskās modelēšanas principiem, sniedzot iespēju pielāgoties nenoteiktībai un apzināti virzīt nozares attīstību – ar skaidru mērķi stiprināt valsts enerģētisko drošību un nodrošināt konkurētspējīgas enerģijas cenas gan iedzīvotājiem, gan uzņēmējiem.

Stratēģijā, balstoties uz konkrētiem tautsaimniecības attīstības indikatoriem, noteikti konkrēti enerģētikas sektora uzdevumi - par aptuveni trešdaļu samazināt elektroenerģijas cenu, uz pusi samazināt importēto energoresursu īpatsvaru un nodrošināt stabilu patēriņa un ražošanas bilanci, kas atbilst Latvijas nākotnes vajadzībām. Lai to sasniegtu noteiktas nozaru politiku prioritātes izšķirot: patēriņa, elektroenerģijas, siltumenerģija, transporta enerģijas un kurināmā sektorus.

2024. gadā tika izstrādāti un apstiprināti Ministru kabineta noteikumi, kas nodrošina atbalstu vietējām kopienām – pašvaldībām un iedzīvotājiem, kuri dzīvo vēja parku tuvumā. Noteikumi par ieguldījumu vietējā kopienā ir finansiāls labums pašvaldībām un iedzīvotājiem, kuri dzīvos vēja parku tuvumā. Mērķis ir veicināt, lai attiecības starp vēja parku attīstītājiem un iedzīvotājiem ir savstarpēji izdevīgas un stimulē atjaunīgo energoresursu projektu attīstību.

Vistiešāko labumu vēja parku tuvumā gūs iedzīvotāji un pašvaldības - 2500 EUR/MW gadā. Summa tiek sadalīts divās vienādās daļās – 50% iedzīvotājiem (esošajiem ēku īpašniekiem) un 50% pašvaldībai. Minimālais finansiālais labums gadā iedzīvotājam būs vienas mēnešalgas apmērā, bet maksimālais apmērs – trīs mēnešalgas. Latvijā 2025. gadā minimālās algas apmērs ir 740 EUR. Finansiālais labums netiks aplikts ar iedzīvotāju ienākuma nodokli.

2024. gada rudenī valdībā tika pieņemti Elektroenerģijas tirgus likuma grozījumi, kas paredz nodrošināt efektīvāku energotīkla izmantošanu atjaunīgo enerģijas ražošanas projektu attīstībai Latvijā. Jaunais regulējums paredz priekšrocību kombinēt atjaunīgās elektroenerģijas ražošanas iekārtas ar atšķirīgiem ražošanas grafikiem. Piedāvātais risinājums ļauj attīstītājiem veidot jaunus elastīgus pieslēgumus, negaidot jaunu tīkla izbūvi.

Viens no sarežģītākajiem jautājumiem vēja parku projektu attīstībai bija Latvijas aizsardzības spēju salāgošana ar vēja parku attīstību, ņemot vērā, ka vēja turbīnas, atrodoties noteiktās vietās, ierobežo gaisa aizsardzību. Pēc rūpīga darba ar Aizsardzības ministriju tika panākts kompromiss par vēja karti, paplašinot teritoriju apmēru vēja projektu īstenošanai.

Vienlaikus būtisks darbs, kas īstenots 2024. gada laikā, pie kura darbs turpinās arī 2025. gada sākumā ir reorganizācijas ceļā izveidotā Enerģētikas un vides aģentūra (EVA), kura savu darbu uzsāks 2025. gada 1. februārī. Tā tiek izveidota, apvienojot Vides pārraudzības valsts biroju (VPVB) un Būvniecības valsts kontroles biroja (BVKB) enerģētikas bloku. Ministru kabinets (MK) 2024. gada decembra beigās atbalstīja Ministrijas ieceri šādas vienotas iestādes izveidei, kas veicinās ne vien efektīvāku atjaunīgās enerģijas projektu īstenošanu Latvijā, bet arī pievilcīgāku vidi investoriem. Līdz ar tās izveidi, projektu attīstītāji varēs saņemt nepieciešamo informāciju vienā iestādē vienuviet un pēc iespējas

mazāk laika un resursu tērējot, meklējot īsto iestādi, kura atbild par katru no projekta posmiem.

Sabiedrībā interese par elektroenerģijas iekārtu iegādi sava patēriņa segšanai mājāsaimniecību un uzņēmumu vidū turpināja pieaugt. Kopīgi veikti ieguldījumi ražošanas iekārtās un dalīšanās ar saražotās enerģijas pārpalikumu jeb kopīgošana ar citiem lietotājiem ir ne vien iespēja samazināt savas elektroenerģijas izmaksas, bet arī būt daļai no kopienas, kura stiprina energoapgādes drošumu valstī. Tamdēļ 2024. gadā Ministrija izstrādāja regulējumu, kas ļauj šīs iniciatīvas īstenot, paredzot dažādas elektroenerģijas kopīgošanas formas gan iedzīvotājiem, gan uzņēmumiem, kā arī pašvaldībām.

Līdz ar atjaunīgās enerģijas veicināšanu arī transporta sektorā izmantotās enerģijas avotu zaļināšana bija 2024. gada Ministrijas prioritāte. Sagatavotais Transporta enerģijas likumprojekts pērnā gada vasarā tika apstiprināts Ministru kabinetā, 2025. gada laikā tālāk aizvadot vairākkārtīgas diskusijas parlamenta līmenī.

Regulējums dod spēcīgu signālu vietējās biodegvielas ražošanas attīstībai Latvijā, kas attiecīgi atstāj pozitīvu iespaidu uz jaunu darba vietu veidošanu, īpaši Latvijas reģionos. Attīstot vietējo degvielas ražošanu, mēs ne vien spējam spēcīnāt mūsu enerģētisko pašpietiekamību, bet arī sekmēt degvielu tirgū ļoti nepieciešamo konkurenci.

Latvijā ražota degviela dod iespēju stiprināt mūsu pašu ekonomiku – atbalstot vietējo ražošanu, mēs nodrošinām, ka papildu līdzekļi nonāk valsts un pašvaldību budžetā, nevis ārvalstu uzņēmumu peļņā. Šie resursi tālāk tiek ieguldīti sabiedrībai nozīmīgās jomās tepat Latvijā – izglītībā, drošībā u.c. sektoros.

Finanšu investīcijas

Emisiju kvotu izsolīšanas instruments (EKII) ir viens no dažiem Ministrijas pārraudzībā esošiem finanšu instrumentiem klimata mērķu sasniegšanai. EKII līdzekļi tiek iegūti no Latvijai piešķirto emisijas kvotu izsolīšanas, kurus izmanto klimata mērķu sasniegšanai un klimata pārmaiņu pielāgošanai.

Ministrijas programmas pēc mērķa grupas tiek iedalītas trijās kategorijās – mājāsaimniecības, juridiskie klienti jeb uzņēmumi un pašvaldības, kur progress katrā no programmām ir īstenots pēdējo divu gadu laikā, jo īpaši 2024. gadā.

Divu gadu laikā (2023. - 2024. gads), kopš KEM pārrauga EKII programmas, īstenoti 10 855 projekti ar EKII atbalsta finansējuma palīdzību 75 milj. eiro apmērā, kas pārsniedz divas reizes vairāk atbalstīto projektu, nekā iepriekšējos 10 gados (2012-2022.). Tas ir apliecinājums, tostarp iedzīvotāju aktīvai interesei izmantot programmas sniegtās priekšrocības.

Ministrija izstrādāja pilnībā jaunas četras atbalsta programmas, kas vērstas uz ieguldījumu emisiju samazināšanā un biometāna ražošanas palielināšanā pašmājās, kā arī palielināts atbalsta apjoms atbalsta programmām, pagarināts pieteikšanās periods, lai iedzīvotāji turpinātu uzstādīt atjaunīgo energoresursu iekārtas un videi draudzīgus auto. Jaunās atbalsta programmas:

1. ES fondu (Eiropas Reģionālās attīstības fonds) līdzekļi, lai siltumenerģijas ražotāji, siltumapgādes sistēmu operatori paaugstinātu savu energoefektivitāti **(finansējums: 55,8 milj. eiro).**
2. ES fondu (Kohēzijas fonda) atbalsta programma biometāna ražošanai un pārvadei **(finansējums: 21,5 milj. eiro.)**
3. Valsts atbalsts, lai atjaunotu un pārbūvētu valsts drošības un pašvaldības policijas ēkas **(finansējums: 20 milj. eiro)**
4. Atbalsts elektromobiļu un to uzlādes infrastruktūras iegāde un izbūvei – pašvaldību kapitālsabiedrības, valsts iestādes, uzņēmumi **(finansējums: 5 milj. eiro)**

Vienlaikus Ministrija nodrošinājusi, lai aizsargāto lietotāju grupas no 2025. gada 1.janvāra turpinātu saņemt atbalstu elektroenerģijas rēķina izmaksu segšanai: trūcīgai vai maznodrošinātai māsaimniecībai (personai), ģimenei (personai), kuras aprūpē ir bērns ar invaliditāti personai ar I invaliditātes grupu vai viņa aizgādājam – 20 eiro, daudz bērnu ģimenei – 25 eiro.

Būtiski arī raudzīties arī uz to, lai elektroenerģijas pieslēgums, kas ir pamatkalpojums, ir pieejams Latvijas iedzīvotājiem. Latvijas teritorijā ir 42 mājokļi, kuros nav pieejama elektrība, un kuros dzīvo aizsargātie lietotāji (sociāli mazaizsargāta sabiedrības daļa). Ministrija izstrādāja atbalsta mehānismu, kas paredz nodrošināt atbalstu viena pieslēguma izbūvei 7500 eiro apmērā, ieskaitot pieslēguma projektēšanas izmaksas.

Lai gan energoresursu cenas, kopš 2023. gada pavasara, ir stabilizējušās, mūsu mērķis bija nodrošināt iedzīvotājiem mērķētu atbalsta sistēmu, kas tiek izmantota situācijā pie ārkārtēji augstām energoresursu cenām. Ar izstrādāto un apstiprināto regulējumu Ministrija noteica konkrētus cenu griestus aizsargājamām iedzīvotāju grupām, kuri iezīmē augstu cenu apstākļus, pie kuriem valdība varēs lemt par atbalsta mehānisma iedarbināšanu.

Tautsaimniecības ievainojamības mazināšana, ko skar klimata pārmaiņas

Ministrija lielu darbu ieguldījusi, sagatavojot Nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) 2030. gadam, ko pēc apstiprināšanas valdībā iesniedza Eiropas Komisijai. Izstrādājot NEKP, pievērsām īpašu uzmanību partneru iesaistei, gan tiekoties ar vairāk nekā 40 iesaistītajām pusēm, gan pirmo reizi ieviešot katram pasākumam efektivitātes rādītājus. Tā ir unikāla prakse starp Eiropas valstīm, vērtējot, cik konkrētie pasākumi izmaksā un, kādu labumu tie nes tautsaimniecībai.

Apzinoties, ka klimata pārmaiņu ietekmē ekstrēmi laikapstākļi kļūst arvien biežāki un neizbēgami, sadarbībā ar nozaru pārstāvjiem 2024. gadā uzsākām darbu pie regulējuma pilnveides. Mērķis ir stiprināt valsts un pašvaldību noturību pret lietavām un plūdiem, kā arī nodrošināt efektīvāku rīcību un atbalstu skartajiem reģioniem šādu situāciju gadījumos.

Apzinoties, ka vieni no būtiskākajiem izaicinājumiem plūdu radīto seku mazināšanā ir savlaicīga preventīva rīcība un finansējuma pieejamība, Ministrija ir aktīvi strādājusi gan pie riska pārvaldības regulējuma sakārtošanas, gan jaunas atbalsta programmas izstrādes. Mērķis ir nodrošināt vienotu pieeju plūdu riska novērtēšanai visā Latvijā, veicināt agrīnu un efektīvu preventīvo pasākumu īstenošanu, un stiprināt uzraudzību. Vienlaikus Ministrija samazina birokrātiskos šķēršļus, atvieglojot ūdensobjektu tīrīšanas un padziļināšanas procesus, definējot prasības vides aizsardzībai. Tas ļauj ātrāk attīrīt upes no nosēdumiem,

ūdensaugiem vai kritušiem kokiem, nodrošinot ūdens brīvāku plūsmu, nākotnē samazinot plūdu riskus.

Latvijas interešu pārstāvība starptautiskā līmenī

Latvijai 2024. gads bijis vēsturisks mirklis. Starptautiskās enerģētikas aģentūras (IEA) Ministru sanāksmē IEA dalībvalstu pārstāvji vienbalsīgi pieņēma lēmumu aicināt Latviju iestāties IEA. Latvija pievienosies IEA saimei, kļūstot par tās 32. dalībvalsti. Šis ir bijis ātrākais uzņemšanas process IEA 50 gadu pastāvēšanas laikā, ko īpaši sarunu procesā akcentēja IEA pārstāvji.

Latvijas dalība IEA paver iespējas plašāk tikt pārstāvētiem starptautiskās sarunās par enerģētikas nākotni, kā arī attīstīt sadarbību ar enerģētikas jomā nozīmīgiem partneriem ārpus Eiropas Savienības, t.sk. ASV un citiem globāla mēroga spēlētājiem. Latvijai tāpat kā pārējiem IEA biedriem tiks nodrošināta piekļuve IEA datu bāzēm un analītikas rīkiem. Tas sniegs iespējas padziļinātāk analizēt Latvijas enerģētikas politiku, saistīto nozaru attīstību, inovatīvu tehnoloģisko risinājumu attīstīšanu un ieviešanu u.tml. Vienlaikus, tas nodrošina iespēju kopā ar IEA biedriem iesaistīties un gūt labumu no kolektīvās rīcības naftas cenu stabilizēšanai pasaulē krīzes situācijās.

Līdzās nacionālās politikas jautājumiem Ministrija aizvadījusi 12 ministru padomes klimata, vides un enerģētikas jomā, tai skaitā neformālās ministru padomes sanāksmes, kur pulcējas vienuviet konkrētās nozares ministri no visām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Eiropas dalībvalstu vidū viens no uzmanības centrā diskutējamiem jautājumiem pērn bijuši vairāki, piemēram, Eiropas komisijas priekšlikums – samazināt siltumnīcefektu gāzu emisijas par 90%, salīdzinot ar 1990. gadu, infrastruktūras stiprināšana un noturība Baltijas jūras reģionā, dabasgāzes importa mazināšana u.c.

FINANŠU RESURSI UN IESTĀDES DARBĪBAS REZULTĀTI

MINISTRIJAS BUDŽETS UN TĀ IZLIETOJUMS

Tabula Nr.1

Nr.p.k.	Finansiālie rādītāji	Iepriekšējā gadā (faktiskā izpilde)	Pārskata gadā	
			apstiprināts likumā	faktiskā izpilde
1.	Finanšu resursi izdevumu segšanai (kopā)	33 174 532	78 392 683	99 385 185
1.1.	Dotācija no vispārējiem ieņēmumiem	33 104 629	78 368 683	98 396 115
1.2.	Ieņēmumi no maksas pakalpojumiem un citi pašu ieņēmumi - kopā	0	0	175 387
1.3.	Ārvalstu finanšu palīdzība iestādes ieņēmumos	49 552	0	630 030
1.4.	Transferti	20 351	24 000	183 653
1.5.	Ziedojumi un dāvinājumi	0	0	0
2.	Izdevumi - kopā	33 124 980	78 392 683	99 127 856
2.1.	Uzturēšanas izdevumi	28 901 362	75 478 170	95 647 743
2.1.1.	Kārtējie izdevumi	3 033 130	12 846 474	13 151 940
2.1.2.	Procentu izdevumi	0	0	0
2.1.3.	Subsīdijas, dotācijas, sociālie maksājumi un kompensācijas	24 666 007	61 754 478	31 676 293
2.1.4.	Kārtējie maksājumi Eiropas Savienības budžetā un starptautiskā sadarbība	303 020	159 423	369 627
2.1.5.	Uzturēšanas izdevumu transferti starp budžeta veidiem	899 205	717 795	50 449 883
2.2.	Kapitālie izdevumi	4 223 618	2 914 513	3 480 113

MINISTRIJAS BUDŽETA PROGRAMMAS UN APAKŠPROGRAMMAS

Detalizētāk par ministrijas budžeta finansējumu un izlietojumu pa programmām un apakšprogrammām skatīt tabulā Nr.2.

Tabula Nr.2

Programmas numurs	Programmas nosaukums	Apakšprogrammas numurs un nosaukums
01.00.00	Valsts pētījumi klimata un enerģētikas jomā	
02.00.00	Iemaksas starptautiskajās organizācijās	
03.00.00	Elektroenerģijas lietotāju atbalsts	
21.00.00	Vides aizsardzības fonds	21.13.00 Nozaru vadības projekti
23.00.00	Vides politikas īstenošana	23.01.00 Valsts vides dienests
		23.02.00 Vides pārraudzības valsts birojs
		23.03.00 Atbalsts biedrībai "Pēdas LV" Lielās talkas nodrošināšanai
27.00.00	Klimata pārmaiņu finanšu instruments	27.01.00 Klimata pārmaiņu finanšu instrumenta administrācija
28.00.00	Meteoroloģija un bīstamo atkritumu pārvaldība	
33.00.00	Emisijas kvotu izsoļu ieņēmumu instrumenti	33.01.00 Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta administrācija
		33.02.00 Emisijas kvotu izsolīšanas instrumenta projekti
62.00.00	Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projektu un pasākumu īstenošana	62.08.00 Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) projekti (2021-2027)
66.00.00	Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda (EJZF) projektu un pasākumu īstenošana	66.07.00 Eiropas Zivsaimniecības fonda (EZF) un Eiropas Jūrlietu, zvejniecības un akvakultūras fonda (EJZAF) projektu un pasākumu īstenošana (2021-2027)
69.00.00	Mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošana	69.02.00 Atmaksas valsts pamatbudžetā par mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības programmu, projektu un pasākumu īstenošanu
		69.03.00 Atmaksa mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" finansējuma saņēmējam par veiktajiem

		izdevumiem no ārvalstu finanšu palīdzības
		69.06.00 Mērķa "Eiropas teritoriālā sadarbība" pārrobežu sadarbības projekti
		69.09.00 Pārrobežu sadarbības programmu darbības nodrošināšana, projekti un pasākumi (2021-2027)
		69.51.00 Atmaksas valsts pamatbudžetā par Pārrobežu sadarbības programmu finansējumu (2021-2027)
70.00.00	Citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošana	70.06.00 Latvijas pārstāvju ceļa izdevumu kompensācija, dodoties uz Eiropas Savienības Padomes darba grupu sanāksmēm un Padomes sanāksmēm
		70.07.00 LIFE programmas projekti
		70.08.00 Izdevumi citu Eiropas Savienības politiku instrumentu projektu un pasākumu īstenošanai
71.00.00	Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu finansēto programmu, projektu un pasākumu īstenošana	71.06.00 Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumentu finansētie projekti
74.00.00	Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) projektu un pasākumu īstenošana	74.06.00 Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) projekti un pasākumi
97.00.00	Nozaru vadība un politikas plānošana	
99.00.00	Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums	

FINANŠU INSTRUMENTI UN FONDI

Emisiju kvotu izsolišanas instruments (EKII)

Atbilstoši likumā “Par piesārņojumu” noteiktajam, Ministrija ik gadu gatavo un iesniedz MK informatīvo ziņojumu par izsoļu ieņēmumu izmantošanu iepriekšējā gadā. 2024. gadā MK tika apstiprināts ziņojums par izsoļu ieņēmumu izmantošanu 2023. gadā. Ziņojumā, t.sk., tika sniegta informācija par finansētajiem projektiem un panākto siltumnīcefekta gāzu emisijas samazinājumu.

Ieņēmumi no emisijas kvotu izsolišanas 2024. gadā sasniedza 64 486 150,00 eiro. Izsoļu ieņēmumus izmanto, lai mazinātu klimata pārmaiņas un nodrošinātu pielāgošanos klimata pārmaiņām. EKII finansējums tiek izmantots, organizējot atklātus projektu iesniegumu konkursus atbilstoši apstiprinātiem MK noteikumiem.

Konkursos finansējums tika piešķirts atjaunīgo energoresursu iekārtu izmantošanas veicināšanai, mazemisiju un bezemisiju transportlīdzekļu iegādei, energoefektivitātes pasākumu īstenošanai ēkās un viedās pilsētvides tehnoloģijās, kas sniedz gan tiešus siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumus, gan arī netiešus – kas rodas no projektu demonstrācijas un multiplikatīvā efekta. Pārskats par EKII finansētajiem projektu konkursiem sniegts tabulā Nr. 3.

Tabula Nr.3

Nr. p.k.	Konkursa nosaukums	Konkursam piešķirtais EKII finansējums (euro)
EKII-1	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana valsts nozīmes aizsargājamās arhitektūras pieminekļos I. kārtā	8 868 343,00
EKII-1.1	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana valsts nozīmes aizsargājamās arhitektūras pieminekļos II. kārtā	35 000 000,00
EKII-2	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana – zema enerģijas patēriņa ēkas	23 000 000,00
EKII-3	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām	8 000 000,00
EKII-3.1	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām	6 000 000,00
EKII-4	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana, attīstot enerģētiski pašpietiekamu ēku būvniecību	10 000 000,00
EKII-5	Siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšana transporta sektorā – atbalsts bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu iegādei	19 000 000,00
EKII-6	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana mājāsaimniecībās – atbalsts atjaunojamo energoresursu izmantošanai	85 000 000,00
EKII-7	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana pašvaldību publisko teritoriju apgaismojuma infrastruktūrā	10 000 000,00

EKII-8	Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana Iekšlietu ministrijas sistēmas iestāžu un pašvaldību policijas institūciju ēkās	20 000 000,00
	Kopā:	224 868 343,00

EKII administratīvie izdevumi 2024. gadā veidoja 4 023 404,80 eiro apmērā, bet EKII konkursu projektu īstenošanai tika veikta finansējuma izmaksas 27 520 519,00 eiro apmērā.

Modernizācijas fonds

Modernizācijas fonda mērķis ir atbalstīt oglekļa mazietilpīgus ieguldījumus, lai īstenotu enerģijas pārvades un sadales sistēmu modernizāciju un veicinātu energoefektivitātes uzlabošanu. Uz 2024. gada 17. decembri Latvijai paredzētajā Modernizācijas fonda finanšu aploksnē uzkrāto Modernizācijas fonda līdzekļu tirgus vērtība bija 88 885 931,30 eiro. Finansējums tiek izmantots atbilstoši Ministru kabineta 2023. gada 13. jūlija noteikumos Nr. 396 "Modernizācijas fonda darbības kārtības noteikumi un daudzgadu darbības programma" noteiktajiem prioritārajiem virzieniem.

Modernizācijas fonda līdzekļi tiks izmantoti, lai finansētu šādas investīcijas:

1. Bezemisiju transportlīdzekļu iegādi, vidējas un lieljaudas uzlādes punktu uzstādīšanu, atjaunojamo energoresursu tehnoloģiju iegādi;
2. Energoefektivitātes uzlabošanu, atjaunojamo energoresursu izmantošanu komersantiem enerģijas sadales, pārvades un ražošanas procesos, tostarp elektroenerģijas infrastruktūras modernizēšanu vai paplašināšanu un viedo tehnoloģiju un digitālo risinājumu ieviešanu;
3. Atjaunojamo energoresursu izmantošanu daudzdzīvokļu, kā arī valsts un pašvaldību ēkās un energokopienās, tajā skaitā ar to darbību saistītās infrastruktūras izveidē.

Lai saņemtu Latvijai pieejamo EIB turējumā esošo Modernizācijas fonda finansējumu, laika periodā no 2023. gada līdz 2024. gadam, ieskaitot, izstrādāti un izskatīšanai EIB iesniegti četri investīciju priekšlikumi. Kopsavilkums par Latvijas iesniegtajiem un apstiprinātajiem investīciju priekšlikumiem Eiropas investīciju bankā sniegts tabulā Nr.4.

Tabula Nr.4

Nr.	Investīciju priekšlikuma nosaukums	Iesniegšanas datums EIB	EIB apstiprināšanas datums	EK lēmums par finansējuma izmaksu	Finansējuma pieprasījums EIB (eiro)	Progress
1.	Energoefektivitātes paaugstināšana transporta sektorā – atbalsts elektromobiļu un to uzlādes infrastruktūras ieviešanai	16.02.2023.	16.03.2023.	30.05.2023. ^[1]	5 milj.	Apstiprināts. MK 2024. gada 5. novembra noteikumi Nr. 701 "Modernizācijas fonda finansēto projektu atlāta konkursa "Energoefektivitātes paaugstināšana transporta sektorā – atbalsts elektromobiļu un to uzlādes infrastruktūras ieviešanai" nolikums.
2.	Atjaunīgo energoresursu izmantošanas veicināšana daudzdzīvokļu ēkās, valsts un pašvaldību ēkās un energokopienās	14.02.2024.	12.03.2024.	12.06.2024. ^[2]	26,8 milj.	Notiek MK noteikumu projekta starpministriju saskaņošana (24-TA-2826).
3.	Energoefektivitātes paaugstināšana transporta sektorā – atbalsts biometāna transportlīdzekļu ieviešanai sabiedriskā transporta un atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumu nodrošināšanai	09.09.2024.	-	-	25 milj.	EIB nevarēja pieņemt pozitīvu lēmumu attiecībā uz Latvijas iesniegto investīciju priekšlikumu un tādējādi tas tika atgriezts atpakaļ. Atkārtoti investīciju priekšlikumu var iesniegt viena gada laikā.
4.	Biometāna ievades punktu un uzpildes infrastruktūras izveide	09.09.2024.	-	-	24,5 milj.	EIB nevarēja pieņemt pozitīvu lēmumu attiecībā uz Latvijas iesniegto investīciju priekšlikumu un tādējādi tas tika atgriezts atpakaļ. Atkārtoti investīciju priekšlikumu var iesniegt viena gada laikā.
5.	Atbalsts Latvijas elektrotīkla jaudas palielināšanai	18.02.2025.	17.03.2025.	13.06.2025. ^[3]	40 milj.	Notiek MK noteikumu projekta sagatavošana. Iesniegšana izskatīšanai MK plānota līdz 31.12.2025.

^[1] Commission Decision of 30.5.2023 on the disbursement of revenues from the Modernisation Fund under Directive 2003/87/EC of the European Parliament and the Council - First biannual disbursement cycle of 2023

^[2] Commission Decision of 12.6.2024 on the disbursement of revenues from the Modernisation Fund under Directive 2003/87/EC of the European Parliament and the Council - First biannual disbursement cycle of 2024 -, and amending Commission Decisions C(2021)9135, C(2022)3496, and C(2023)3643 on the disbursement of revenues under the Modernisation Fund

^[3] Commission Decision of 13.6.2025 on the disbursement of revenues from the Modernisation Fund under Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council – first biannual disbursement cycle of 2025

Eiropas Savienības fondi

2023. gada 8. decembrī tika izsludināts grozījums Eiropas Savienības fondu 2021. – 2027. gada plānošanas perioda vadības likumā, iekļaujot Ministriju kā vienu no atbildīgajām iestādēm ES fondu 2021. - 2027. gada plānošanas periodā.

Ministrijas atbildībā ir sekojošas ES fondu investīcijas:

1. specifiskā atbalsta mērķa pasākums "Atjaunīgo energoresursu izmantošana un energoefektivitātes paaugstināšana centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē";
2. specifiskā atbalsta mērķis "Atjaunīgo energoresursu enerģijas veicināšana - biometāns";
3. specifiskā atbalsta mērķa pasākums "Notekūdeņu dūņu pārstrāde";
4. specifiskā atbalsta mērķis "Attīstīt viedas energosistēmas, tīklus un enerģijas akumulāciju ārpus Eiropas enerģētikas tīkla (TEN-E)" (saskaņošanā ar Eiropas Komisiju).

2024. gadā ministrija izstrādāja divas no Ministrijas atbildībā esošajām atbalsta programmām, kura Ministru kabinets apstiprināja 2025. gada 7. janvārī. Apstiprināto atbalsta programmu mērķis ir veikt ieguldījumus energoefektivitātes paaugstināšanā, atjaunīgo energoresursu tehnoloģiju izmantošanā un veicināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu centralizētajā siltumapgādē un aukstumapgādē. Vienlaikus programmu mērķis ir veicināt atjaunīgo energoresursu izmantošanu, samazinot negatīvo ietekmi uz vidi, sasniedzot klimata un enerģētikas nacionālos un ES mērķus, veicinot Latvijas enerģētisko neatkarību un uzlabojot uzņēmumu konkurētspēju un veicinot ilgtspējīgu un videi draudzīgu uzņēmējdarbības attīstību.

Kopējais finansējuma apjoms centralizētās siltumapgādes un aukstumapgādes atbalsta programmai veido 55,8 milj. eiro (tajā skaitā 47,4 milj. eiro no Eiropas Reģionālās attīstības fonda). Savukārt biometāna atbalsta programmas kopējais finansējums ir 21,5 milj. eiro (tajā skaitā 18,3 milj. eiro no Kohēzijas fonda).

Atveseļošanas un noturības mehānisms

Nenoliedzami būtiskākais jaunais izaicinājums Latvijai kopš sākotnējā Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna iesniegšanas bija enerģijas drošības riski un enerģijas cenu kāpums un ar to saistītā neparedzamība. Starp šiem izaicinājumiem izgaismojas arī nākotnes iespējas saistībā ar būtisku potenciālu atjaunojamo energoresursu ražošanā, veidojot noturīgu energosistēmu, kas kalpo kā stabils pamats ekonomikas attīstībai.

Lai palielinātu atjaunīgo energoresursu īpatsvaru energoapgādes sistēmā, bija nepieciešamas tālākas papildinošas investīcijas plānotajai elektroenerģijas pārvades un sadales tīklu modernizācijai un sinhronizācijai ar Eiropas elektroenerģijas sistēmu, lai stiprinātu enerģētisko drošību. Atveseļošanas un noturības mehānisma fonda ietvaros tika ietverta jauna REPowerEU komponente. Latvijai pieejamais finansējums ir 134,4 milj. euro. REPowerEU mērķi:

1. Atkarības no Krievijas fosilajiem resursiem mazināšana.
2. Virzība uz klimatneitralitāti.

3. Enerģijas taupīšana.
4. Enerģijas ražošanas avotu dažādošana.
5. Straujāka AER apguve.
6. Fosilā kurināmā patēriņa samazināšana.

Finansējums tiek piešķirts AS “Augstsprieguma tīkls”, AS “Sadales tīkls” un AS “Conexus Baltic Grid” un tas tiek izmantots šādiem investīciju virzieniem:

- 1) Sinhronizācijas projekts (baterija Rēzeknē, IT risinājuma baterijas sinhronai darbībai, kiberdrošības risinājums);
- 2) Elektroenerģijas pārvades un sadales sistēmas modernizācija (gaisvadu līniju pārbūve kabeļu izpildījumā, transformatoru un apakšstaciju būvniecība un rekonstrukcija, vīdsprieguma slēdži, tīkla kapacitātes un starpsavienojuma pētījumi)
- 3) Biometāna ievades punkta būvniecība (ievades punkta būvniecība, IT risinājums ievades punkta vadībai).

Latvijas - Šveices sadarbības programma

Latvija pērn parakstīja līgums par Latvijas - Šveices sadarbības 2019.-2029.gada perioda programmas “Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija” īstenošanu (Sanācijas programma). Mums, kā mazai valstij, kuras vajadzības pēc dažādu projektu attīstības ir apjomīgākas par valsts īstermiņā finanšu iespējām, liek mums ieguldīt lielāku atdevi un pūles sadarbības partneru piesaistē investīciju priekšrocību saņemšanai. **Sanācijas programmas mērķis** ir uzlabot vides kvalitāti vēsturiski piesārņotajā vietā Aizkrauklē un samazināt riskus cilvēku veselībai.

Kopējais pieejamais Sanācijas programmas finansējums ir 14,47 milj. Šveices franki jeb indikatīvi 15,19 milj. eiro. Vēsturiskais piesārņojums Aizkrauklē, Dzelzceļa ielā 10, radies dzelzsbetona izstrādājumu rūpnīcas teritorijā, kas 20. gadsimta vidū uzcelta Pļaviņu HES būvniecības vajadzībām. Teritorijas platība ir aptuveni 10,6 ha un teritorijas detalizētajā izpētē konstatēts piesārņojums ar viskoziem naftas produktiem.

Plānotie rezultāti:

- novērsta turpmākā piesārņojuma emisija gruntsūdeņos un Daugavā;
- izveidota pēcsanācijas monitoringa sistēma;
- uzlabota vides kvalitāte un samazināts apdraudējums iedzīvotāju veselībai.

2024.gadā nodrošināta Sanācijas programmas pieteikuma otrās kārtas izstrāde un saskaņošana ar Šveices atbildīgajām institūcijām, savukārt programmas īstenošana tiks uzsākta 2025. gadā.

PĒTĪJUMI

Lai mazinātu klimata pārmaiņas, Ministrija sadarbībā ar Centrālā statistikas pārvaldi, VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” un Norvēģijas Vides aģentūru īstenoja Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.-2021. gada perioda programmas “Klimata

pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās tām un vide” iepriekš noteikto projektu “Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā”. 2024. gadā noslēdzās darbs pie projekta realizācijas. Tai skaitā tika pabeigts darbs pie 7 pētījumiem:

- **Iespējamo risinājumu kopuma izstrāde jūras krasta erozijas mazināšanai.** Tā ietvaros noteiktas jūras krasta erozijas riska klases, izstrādāts risinājumu kopums krasta erozijas mazināšanai, kā arī sagatavoti ieteikumus jūras krasta erozijas monitoringam.
- **“Zaļā budžeta” ietvara izstrāde un ieteikumu sagatavošana tā ieviešanai valsts budžeta plānošanas un izpildes procesā.** Tā ietvaros izstrādāta divpakāpju ceļa karte “zaļā budžeta” pieejas ieviešanai Latvijā un sniegti ieteikumi valsts budžeta veidošanas un izpildes normatīvā regulējuma pilnveidošanai.
- **Pētījums par investīciju projektu ietekmes novērtēšanu uz klimatneitralitāti un klimatnoturību.** Tā ietvaros novērtēta pašreizējā izmantotā prakse un izstrādātas vadlīnijas attiecībā uz investīciju projektu ietekmes novērtēšanu uz klimatneitralitātes un klimatnoturības sasniegšanu.
- **Pētījums par apdrošināšanas nozares pilnveidošanu klimata pārmaiņu ietekmē radīto zaudējumu mazināšanai.** Tā ietvaros novērtēta pašreizējā izmantotā prakse un izstrādātas vadlīnijas apdrošināšanas nozares pilnveidošanai, lai mazinātu klimata pārmaiņu ietekmē radītos zaudējumus iedzīvotājiem, komersantiem, valsts un pašvaldību iestādēm un tautsaimniecības nozarēm.
- **Pētījums par ilgtspējīga finansējuma piesaistes iespējām Latvijā.** Tā ietvaros novērtēta pašreizējā situācija attiecībā uz ilgtspējīga finansējuma piesaistes iespējām atsevišķu saimniecisko darbību griezumā kontekstā ar visā Eiropas Savienībā vienotu ilgtspējīgu saimniecisko darbību klasifikācijas sistēmu un izstrādātas vadlīnijas normatīvā regulējuma pilnveidošanai, lai veicinātu ilgtspējīga finansējuma izmantošanas iespējas Latvijā, sekmējot klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām.
- **Pētījums par klimata politikas integrāciju vietējā un reģionālā līmeņa teritorijas attīstības plānošanā.** Tā ietvaros novērtēta pašreizējā izmantotā prakse un izstrādātas vadlīnijas teritorijas attīstības plānošanas pilnveidošanai reģionālā un vietējā līmenī saistībā ar noteikto klimata politikas mērķu 2030. un 2050. gadam izpildi, lai virzītos uz klimatneitralitātes sasniegšanu un klimatnoturīguma nodrošināšanu.
- **Pētījums par ilgtspējīgas transporta infrastruktūras attīstību pilsētvidē, lai sniegtu ieguldījumu klimatneitralitātes sasniegšanā un klimatnoturības nodrošināšanā.** Tā ietvaros novērtēta pašreizējā izmantotā prakse un izstrādātas vadlīnijas ilgtspējīgas transporta infrastruktūras attīstībai pilsētvidē, ņemot vērā nepieciešamību samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas, pielāgoties klimata pārmaiņām un nodrošināt oglekļa dioksīda piesaisti.

2024. gada februārī tika parakstīts līgums starp Latvijas Zinātnes padomi un Rīgas Tehnisko universitāti par "Par valsts pētījumu programmu "Klimatneitralitātes mērķu sasniegšanas lēmumu pieņemšanas atbalsta sistēma" 2023.–2025. gadam". Ministrija vada šīs pētījuma programmas Īstenošanas un uzraudzības komisiju (IUK). 2024.gadā notika 6 IUK sēdes, tika izskatīts starpziņojums, kā arī notika 2 semināri, kuros izpildītājs

demonstrēja pirmos lēmuma pieņemšanas atbalsta sistēmas apakšmodeļu prototipus atkritumu apsaimniekošanas un lauksaimniecības sektorā.

2024. gada nogalē, lai apzinātu esošo situāciju un stiprinātu Latvijas klimatnoturību, iepirkuma procedūras ietvaros tika noskaidroti izpildītāji, kas 2025. gadā strādās pie 3 izvērtējumiem:

- Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās indikatoru un pasākumu identificēšana transporta infrastruktūras jomā;
- Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās indikatoru un pasākumu identificēšana mežsaimniecības jomā;
- Risku un ievainojamības novērtējums un pielāgošanās indikatoru un pasākumu identificēšana lauksaimniecības un zivsaimniecības jomās.

2024. gadā noslēdzās pētījums par “Sadzīves atkritumu sastāva noteikšanu”. Tā rezultātā ir novērtēta sadzīves atkritumu, t.sk. nešķirotu sadzīves atkritumu, dalīti savāktu sadzīves atkritumu sastāvs, bateriju un akumulatoru atkritumu sastāvs. Galvenie veicamie uzdevumi bija noteikt sadzīves atkritumu sastāvu dažādos atkritumu apsaimniekošanas sistēmas posmos. Pētījuma izstrādes rezultātā tika izvērtēts atkritumu sastāvs noteiktās atkritumu rašanas vietās. Izvērtējuma rezultāti būs izmantojami esošās atkritumu apsaimniekošanas sistēmas novērtējumam un turpmākās attīstības plānošanai.

PRIORITĀRIE PASĀKUMI PĀRSKATA GADĀ UN TIEM PIEŠĶIRTIE BUDŽETA LĪDZEKĻI

Nemot vērā, ka 2024. gadā valsts budžeta īstenošanas galvenā prioritāte bija valsts drošība, Ministrija sava budžeta sastādīšanas periodā nenoteica atsevišķus prioritāros pasākumus. Ministrija 2,74 milj. eiro lielu finansējumu no Ministrijas pētījumiem paredzētā finansējuma novirzīja šādām valsts prioritātēm:

- Ekonomikas ministrijas pārvaldībā esošajam BVKB, lai īstenotu energoresursu izmaksu kompensēšanas informācijas sistēmas (EIKIS) izveidi. Sistēma bez cilvēka iesaistes analizē datus un noteic mājsaimniecības vidējos ienākumus. Rezultātā atbalsta saņēmējam nav jāpiesakās atbalstam un nav jāsniedz dokumenti atbalsta saņemšanai.
- Aizsargāto elektroenerģijas lietotāju atbalstam.

ĪSTENOTIE PROJEKTI, KUR VEIKTI ĀRVALSTU IEGULDĪJUMI – TO REZULTĀTI UN LĪDZEKĻU IZLIETOJUMS

Ministrija sadarbībā ar projekta partneriem – Centrālās statistikas pārvaldi, VSIA “Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” un Norvēģijas Vides aģentūru 2024. gadā sekmīgi realizēja Norvēģijas grantu projektu Nr.LV-CLIMATE-0001 “Klimata pārmaiņu politikas integrācija nozaru un reģionālajā politikā”. Projekta mērķis bija uzlabot klimata pārmaiņu politikas plānošanas konsekvenci un atbilstību valsts līmenī, kā arī palielināt tās integrācija nozaru un reģionālajā politikā. Norvēģijas grantu projekta kopējais finansējums ir 2 182 251,09 eiro, 2024. gadā izlietoti 664 161 eiro no kopējā finansējuma.

PROJEKTĀ 2024. GADĀ SASNIEGTIE REZULTĀTI:

Izstrādāta reģionālo datu vākšanas un ziņošanas sistēma, lai uzlabotu klimata pārmaiņu politikas plānošanu un ieviešanu reģionālā līmenī:

Lai projekta tiešo mērķa grupu – pašvaldības un plānošanas reģionus – nodrošinātu ar reģionālajiem datiem par siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijām, klimata pārmaiņu ietekmju mazināšanu un pielāgošanos klimata pārmaiņām, projekta ietvaros Centrālā statistikas pārvalde ir izstrādājusi reģionālos klimata pārmaiņu rādītājus, piemēram, emitētās SEG emisijas un citu gāzu emisijas pašvaldībās uz vienu iedzīvotāju), reģistrēto elektroauto īpatsvars valstspilsētā, novadu un plānošanas reģionu griezumā.

Projektā sagatavotie SEG nacionālās inventarizācijas un enerģētikas statistikas dati pašvaldību teritoriju griezumā ir nozīmīgs informācijas avots pašvaldību enerģētikas un klimata pārmaiņu politikas plānošanai un monitoringam. Reģionālie klimata rādītāji izmantojami, lai veidotu pašvaldību individuālos SEG emisiju un energosistēmas profilus, kā arī salīdzinātu dažādu teritoriju esošo situāciju, prioritātes un attīstības tendences gan reģionālā, gan nacionālā mērogā.

Izstrādāti jauni normatīvi ieteikumi, lai integrētu pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektus vismaz 6 nozaru un reģionālajās politikās:

Lai sniegtu atbalstu valsts pārvaldes iestādēm klimata pārmaiņu politikas plānošanai un ieviešanai nozaru politikās un aktivitātēs, Klimata un enerģētikas ministrija projekta ietvaros veica pētījumus un ir izstrādājusi ieteikumus likumdošanas pilnveidošanai 6 nozarēs kā investīciju projekti, apdrošināšana, ilgtspējīgs finansējums, ēku būvniecība, ilgtspējīgas transporta infrastruktūras plānošana un teritorijas attīstības plānošana.

Pētījumu ietvaros tika veikts pašreizējās izmantotās prakses novērtējums un analīze iepriekš minēto nozaru normatīvajās prasībās, administratīvajās procedūrās un institucionālajās atbildībās. Esošās situācijas izvērtējums tika veikts starptautiskā, ES un Latvijas līmenī. Pētījumu ietvaros tika identificēti ārvalstu labās prakses piemēri un veikta šo valstu (normatīvo prasību, administratīvo procedūru, institucionālo atbildību u.c.) analīze, savstarpējā salīdzināšana un atšķirību identificēšana, kā arī sagatavoti ieteikumi Latvijai. Pamatojoties uz pētījumu rezultātiem, tika izstrādāti ieteikumi, t.sk. argumentēti ieteikumi tādu nozaru kā investīciju projekti, apdrošināšana, ilgtspējīgs finansējums, ēku būvniecība, ilgtspējīgas transporta infrastruktūras plānošana un teritorijas attīstības plānošana procedūru un normatīvo prasību pilnveidošanai kontekstā ar nepieciešamību pielāgoties klimata pārmaiņu ietekmēm un riskiem, kā arī samazināt SEG emisijas un veicināt CO₂ piesaisti, t.sk., rīcībpolitiku, normatīvo aktu un prasību, administratīvo procedūru uzlabošanai.

Informācija par 2024. gadā projektā īstenotajiem pētījumiem pieejama pārskata apakšsadaļā "Pētījumi". Laika posmā no 2023. gada augusta līdz 2024. gada februārim projekta eksperta semināros apmācīti 302 valsts pārvaldes eksperti klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanās klimata pārmaiņām aspektu integrēšanai nozaru un reģionālā līmeņa politikās un aktivitātēs.

Lai projekta paplašinātu mērķa grupas – pašvaldību un plānošanas reģionu darbinieku teorētiskās zināšanas par klimata pārmaiņu mazināšanas un pielāgošanos tām jautājumiem, kā arī paaugstinātu to kapacitāti klimata politikas integrēšanai teritorijas

attīstības plānošanā vietējā un reģionālā līmenī, projekta ietvaros Klimata un enerģētikas ministrija izstrādāja e-mācību kursu “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” un tā interaktivitāti.

Laika posmā no 2023. gada oktobra līdz 2024. gada 31. martam Valsts administrācijas skolas e-mācību platformā tika nodrošinātas apmācības pašvaldību un plānošanas reģionu speciālistiem. E-mācības sekmīgi apguvuši un sertifikātus ieguvuši 276 pašvaldību un plānošanas reģionu darbinieki, kuru darba pienākumi saistīti ar teritorijas attīstības plānošanas, enerģētikas, vides vai klimata pārmaiņu jautājumiem, vai ar projektu pieteikumu sagatavošanu un īstenošanu, kā arī citi.

PERSONĀLS

MINISTRIJAS DARBINIEKI

Ministrijā 2024. gada beigās bija 115 amatu vietas, bet faktiskais nodarbināto skaits – 93, no tiem 1 amatpersona, 84 valsts civildienesta ierēdņi un 8 darbinieki; 76 sievietes un 17 vīrieši (turpmāk – darbinieki).

Kopumā 2024. gadā darbinieki tika iecelti valsts civildienesta ierēdņa amatā vai pieņemti darbā 52 darbinieki, no tiem vairāk nekā puse darbinieku – pārcelti no (šobrīd esošās) Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas.

Visiem Ministrijas nodarbinātajiem ir augstākā izglītība. Darbinieku izglītība lielākoties ir iegūta tādās jomās kā vides un dabas zinības, ekonomika un vadībzinības un arī politikas zinātnēs.

2024. gadā darbiniekiem tika nodrošināta iespēja celt profesionālo kompetenci, piedaloties dažādos kvalifikācijas un profesionālo zināšanu paaugstināšanas pasākumos. Kvalifikācijas paaugstināšanas pasākumi tiek noteikti gan individuāli, ņemot vērā ikgadējā darba izpildes novērtēšanā noteiktās mācību vajadzības, gan arī plānoti un organizēti, ņemot vērā tā brīža aktualitātes un izmaiņas normatīvajos aktos.

Darbinieki zināšanas pilnveidoja gan profesionālo mācību organizāciju pasniedzēju vadībā, gan arī iekšējo speciālistu vadītajās mācībās. Tāpat tika izmantota iespēja paaugstināt profesionālo kompetenci, apmeklējot Valsts administrācijas skolas Eiropas Savienības Atveselošanas fonda projektu (Publiskās pārvaldes digitālā akadēmija; Atvērtas, caurskatāmas, godprātīgas un atbildīgas publiskās pārvaldes attīstība; Publiskās pārvaldes profesionalizācija un administratīvās kapacitātes stiprināšana) ietvaros organizētos mācību pasākumus.

Ikvienam darbiniekam bija iespēja piedalīties kādā mācību aktivitātē, tādējādi apgūstot jaunas zināšanas un iemaņas, kas sekmē profesionalitātes paaugstināšanos.

KOMUNIKĀCIJA AR SABIEDRĪBU

PASĀKUMI, KAS VEIKTI SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANAI UN IZGLĪTOŠANAI

Viens no Ministrijas komunikācijas mērķiem ir sabiedrības izglītošana par klimata un enerģētikas nozares jautājumiem, kas ietekmē mājtsaimniecību labklājību. Pārskata gadā skaidrojām dažādus sarežģītus procesus sabiedrībai uztveramā veidā, veicinot izpratni par aktualitātēm nozarēs – atbalsta iespējām videi draudzīgu tehnoloģiju iegādei, elektroenerģijas kopīgošanu un tā ieguvumiem, atjaunīgās enerģijas nozīmi Latvijas ekonomikai u.c.

Lielākā uzmanība publiskajā komunikācijā tika veltīta Baltijas valstu sinhronizācijas projektam. Šis ir viens no vērienīgākajiem drošības projektiem Latvijas vēsturē, kas vainagojies ar panākumiem – veiksmīgu projekta realizāciju, to īstenojot ciešā sadarbībā ar dažādām institūcijām un dienestiem. Projekta īstenošanā ieguldīts liels sagatavošanās darbs.

Kopš brīža (16.07.2024.), kad Baltijas valstis paziņoja par atvienošanos no Krievijas kontrolētā elektrotīkla, pieauga risks publiskajā telpā saskarties ar dezinformāciju un maldinošu informāciju par Baltijas valstu spēju nodrošināt elektroenerģiju saviem patērētājiem. Gaidāmais 14. septembra Kaļiņingradas izolētas darbības pārbaudes notikums nebija izņēmums. Ministrija īpaši aicināja sabiedrību kritiski izvērtēt informāciju un neuzķerties uz emocionāli pielādētiem paziņojumiem, kā arī nedalīties tālāk ar nepārbaudītām ziņām. Ministrija aicināja aktuālai informācijai sekot līdzi noteiktos kanālos - KEM, AST tīmekļvietnēs, sociālos mediju tīklos.

Turpinot gatavoties sinhronizācijas notikumam, Ministrija tikās ar iesaistītajām pusēm, sniedzot padziļinātu skaidrojumu par projektu un rīcībām dažādās situācijās. Kopumā Ministrija organizējusi vairāk nekā 20 dažādas tikšanās - piemēram, ar nozaru ministrijām, pašvaldībām, civilās aizsardzības komisijām, slimnīcām, enerģētikas nozares patērētājiem, viedokļu līderiem, degvielas tirgotājiem, mediju pārstāvjiem, apdrošinātājiem u.c.

Ministrija sagatavoja arī informatīvos, vizuālos materiālus mājtsaimniecību lietotājiem un juridiskajiem lietotājiem par sinhronizācijas projekta būtību un to, kas jāņem vērā pirms gaidāmās sinhronizācijas, lai mazinātu maldinošas informācijas izplatību sabiedrības vidū. Situācijā, kad mākslīgais intelekts un tehnoloģiskā attīstība ir sasniegusi augstu līmeni, izaicinājumi ar maldinošas informācijas izplatības risks valsts pārvaldei ir neizbēgams. Tamdēļ rūpīgai, koordinētai, sazobotai komunikācijai ar dienestiem un Valsts kancelejas stratēģiskās komunikācijas departamentu, bija izšķiroša loma pēdējā pusgada laikā. Ministrijas vēstījumi un materiāli tika plaši izplatīti dažādos kanālos visām iesaistītajām pusēm.

Lai nodrošinātu operatīvu informācijas apmaiņu par sinhronizācijas procesa gaitu un noslēgumu, Ministrija ērtības nolūkos izveidoja tiešas komunikācijas kanālus ar ieinteresētajām pusēm, tostarp medijiem, izmantojot platformu *Signal*. Koordinēta komunikācija tika nodrošināta arī Baltijas valstu līmenī.

Viens no nozīmīgākajiem notikumiem klimata jomā bija 100 zinātnieku un praktiķu tikšanās Rīgā, kur ieradās ANO Klimata pārmaiņu starpvaldību padomes (IPCC) eksperti

no 65 valstīm, lai uzsāktu darbu pie pirmā IPCC īpašā ziņojuma par klimata pārmaiņām un pilsētām. Šī IPCC sanāksme ir viens no lielākajiem ANO pasākumiem, ko Latvija uzņēmusies kopš 1991. gada.

Nedēļas garumā tika īstenotas vairākas aktivitātes – klimata jomai veltītas diskusijas, plenārsesijas, tikšanās ar Saeimas deputātiem u.c. Par godu šim vērienīgajam notikumam Ministrija sadarbībā ar IPCC organizēja preses konferenci, kura tika plaši apmeklēta no Latvijas mediju puses. Preses konferencē mediju pārstāvji tiks iepazīstināti ar jaunākajām zinātniskajām atziņām par klimata pārmaiņām un pielāgošanos tām, klimata pārmaiņu scenārijiem, kā arī IPCC ziņojumu par klimata pārmaiņām un pilsētām, kuru plānots pabeigt 2027. gadā. Medijos tika nodrošina plaša publicitāte, sasniedzot vairāk nekā 600 tūkst. lielu auditoriju dažādos kanālos.

Latvijā pērn pirms vasaras sākuma viesojās arī Starptautiskās enerģētikas aģentūras (IEA) pārstāvji, kuri prezentēja ziņojumā galvenos secinājumus un rekomendācijas Latvijas enerģētikas politikas attīstībai. Pārskata ziņojums bija viens no apliecinājumiem Latvijas gatavībai kļūt par IEA dalībvalsti. Par godu augsta līmeņa vizītei tika organizēta preses konference un atsevišķas intervijas. Medijos šī ziņa nodrošināja plašu publicitāti, ierindojoties pozitīvo ziņu augšgalā, sasniegtā auditorija – 265 tūkst.

Līdz ar atjaunīgo enerģijas projektu straujāku attīstību, Ministrija regulāri organizēja tikšanās ar mediju pārstāvjiem, izklāstot gan kopējo atjaunīgās enerģijas projektu attīstību, gan arī izmaiņas normatīvajā regulējumā. Ministrija informēja gan par labumiem vietējai kopienai, jaudu efektivizāciju u.c.

Tuvojoties apkures sezonai iedzīvotāju vidū pieauga arī interese par valsts atbalsta iespējām energoresursu cenu kompensēšanai. Apkures sezonas ietvaros aktīvi komunicējām par elektroenerģijas, dabasgāzes cenu izmaiņām, mērķēta valsts atbalsta iespējām energoresursu cenu kompensācijai augstu enerģijas cenu gadījumā.

Kā katru gadu, arī 2024. gadā Ministrija sadarbībā ar Ekonomikas ministriju un Latvijas Būvzinieku savienību izsludināja konkursu “Energoefektīvākā ēka 2024”. Ar šo iniciatīvu veicinām sabiedrības izpratni par labbūtību, ēku siltumnoturību, telpu mikroklimatu, kā arī dabai nedraudzīgo emisiju samazināšanas nozīmi un iespējām, lai nodrošinātu sakoptu dzīves telpu.

Līdzās dažādām konferencēm Ministrija aktīvi izmanto iespējas organizēt arī paralēlas diskusijas un iesaistīties nozīmīgos nozares forumos. AS “Sadales tīkls” ikgadējās enerģētikas konferences “AC/DC TECH” ietvaros Ministrija rīkoja diskusiju par 2030. gada klimata mērķu izpildi kopā ar nozaru asociācijām. Tāpat ministrs un ministrijas darbinieki pērn piedalījās vairākās sarunās festivālā “Lampa”, kur tika diskutēts gan par klimata politikas jautājumiem, gan par energoapgādes drošību gaidāmās Baltijas valstu sinhronizācijas kontekstā.

Nemot vērā augsto atsaucību un interesi smelties zināšanas par notiekošajām klimata izmaiņām, iespējām tās mazināt un pielāgoties klimata pārmaiņu radītajiem riskiem, Ministrija pagarināja pieteikšanos e-mācību kursam “Klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām” un paplašina potenciālo mācību dalībnieku loku. E-mācību kurss sniedza iespējas paplašināt pašvaldību un plānošanas reģionu darbinieku

zināšanas par klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām, pielietojot gūtās zināšanas pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos.

E-mācības sekmīgi apguvuši un sertifikātus ieguvuši 276 pašvaldību un plānošanas reģionu darbinieki, kuru darba pienākumi saistīti ar teritorijas attīstības plānošanas, enerģētikas, vides vai klimata pārmaiņu jautājumiem, vai ar projektu pieteikumu sagatavošanu un īstenošanu, kā arī citi.

Līdzās jau minētajiem pasākumiem, reģionālo vizīšu ietvaros Ministrs regulāri tikās ar vidusskolas vecuma jauniešiem, kur kopīgā dialogā pārrunāja viņiem aktuālās tēmas. Tāpat vairāku mācību iestāžu, tostarp augstskolu bakalaura un maģistra līmeņa studenti regulāri viesojušies Ministrijā, lai uzzinātu jaunākās politikas tendences klimata, vides un enerģētikas jomā. Tāpat kā jau katru gadu arī 2024. gadā plašs jauniešu gribētāju loks apmeklēja Ministriju ēnu dienā, "ēnojot" ministru, Valsts sekretāri, Valsts sekretāres vietnieci.

SADARBĪBA AR NEVALSTISKO SEKTORU

Ministrija 2023. gada laikā ieguldījusi apjomīgu darbu, lai izveidotu stabilu pamatu Nacionālajam enerģētikas un klimata plāna projektam, ar kuru nevalstiskās organizācijas un sociālie partneri tika iepazīstināti 2023. gada nogalē, bet aktīvs diskusiju cikls sešu mēnešu garumā tika īstenots 2024. gada pirmajā pusē. Kopā tika organizētas vairāk nekā 40 šādas konsultācijas ar nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, uzņēmumiem, biedrībām.

Ministrija vienlaikus 2024. gada laikā organizēja piecas Klimata, vides un enerģētikas konsultatīvās padomes sēdes un divas Klimata un enerģētikas zinātnes un izglītības padomes sēdes. Izveidotais formāts ļauj iespēju kopīgā dialogā pilnveidot klimata, vides un enerģētikas politiku Latvijā.

NĀKAMAJĀ GADĀ PLĀNOTIE PASĀKUMI

GALVENIE UZDEVUMI UN PASĀKUMI

Politikas joma	Politikas mērķis
Mērķis klimata politikas jomā	Attīstīt oglekļa mazietilpīgu un resursu efektīvu tautsaimniecību, kas sekmē Latvijas virzību uz klimatneitralitāti un noturību pret klimata pārmaiņām.
Mērķis vides jomā	Nodrošināt labvēlīgu un kvalitatīvu vidi līdzsvaroti un ilgtspējīgi attīstītā Latvijā
Mērķis enerģētikas jomā	Paaugstināt tautsaimniecības konkurētspēju, sekmējot Latvijas enerģētisko neatkarību, ilgtspējīgu atjaunīgās enerģijas ražošanu un tās efektīvu patēriņu. Attīstīt drošu Eiropas elektroenerģijas ražošanas un sadales infrastruktūru.
Mērķis finanšu instrumentu un ārvalstu finanšu palīdzības jomā	Nodrošināt investīciju un reformu sekmīgu īstenošanu klimata, vides un enerģētikas jomās
Mērķis Eiropas Savienības un Starptautiskās sadarbības jomā	Nodrošināt Latvijas interešu pārstāvību, koordināciju un komunikāciju
Valsts attīstības jomā	Nodrošināt Valdības rīcības plāna izpildi, pievienojot Klimata un enerģētikas ministrijai vides aizsardzības politikas jomu no Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas.

Energoapgādes drošums, neatkarība, zaļāka nākotnes enerģija, klimatom draudzīgāka tautsaimniecība – galvenās 2024. gada prioritātes. Centrālais notikumu elements 2024. gada pirmajā pusē bija atjaunotās Nacionālā enerģētikas un klimata plāna (NEKP) gala versijas izstrāde, kur būtisku lomu spēlēja ciešā sadarbība un dialogs ar sadarbības partneriem. Plāns skaidri iezīmēs turpmāko mūsu ceļu, kā virzīsimies iepretim klimatom draudzīgākai tautsaimniecībai līdz 2030. gadam.

MINISTRIJAS PRIORITĀRIE UZDEVUMI 2025. GADAM PA NOZARĒM

KLIMATA POLITIKA

1. Noslēgt darbu pie regulējuma, lai veicinātu valsts ekonomikas ilgtspēju, sekmējot konkurētspēju un valsts virzību uz klimata pārmaiņu ierobežošanu un klimatnoturību, lai ne vēlāk kā līdz 2050. gadam sasniegtu klimatneitralitāti un nacionālos klimata mērķus saskaņā ar Eiropas Savienības un ANO saistībām, ņemot vērā sociālos un vides aspektus.
2. Noslēgt darbu pie atjaunotā NEKP līdz 2030. gadam īstenošanas monitoringu, kas ietver darba grupu organizēšanu, ekspertu diskusijas, EK rekomendāciju apstrādi, sarunas ar Eiropas Komisiju.
3. Noslēgt darbu pie atjaunotā NEKP stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma, nodrošināt izpildes koordināciju atjaunotajam NEKP.

4. ETS2 sistēmas izstrāde, ieviešana, darbības nodrošināšana, operatoru konsultēšana.
5. Nodrošināt ziņojuma sagatavošanu Eiropas Komisijai par Latvijas pielāgošanos klimata pārmaiņām.
6. Izstrādāt vadlīnijas plānošanas reģionu un pašvaldību klimata mērķu noteikšanai un īstenošanai.

VIDES POLITIKA

1. Pilnveidot gaisa novēršanas un gaisa aizsardzības normatīvos aktos t.sk. virzīt saistīto likumu grozījumus un veikt tiem pakārtotā normatīvā regulējuma aktualizēšanu (Piesārņojošo darbību likums, Gaisa aizsardzības likums u.c.)
2. Pilnveidot IVN jomu, nodrošinot virzību grozījumiem likumā "Par ietekmes uz vidi novērtējumu".
3. Pilnveidot iepakojuma jomu, nodrošinot virzību grozījumiem Iepakojuma likumā.
4. Aktualizēt informāciju par plūdu riskiem Latvijā, ar Ministrijas ministra rīkojumu apstiprinot sākotnējo plūdu riska novērtējumu 2025.-2030. gadam.
5. Aktualizēt nosacījumus ūdeņu apsaimniekošanai un izmantošanai, sagatavojot grozījumu Ūdens apsaimniekošanas likumā uz tā pamata izdotajos MK noteikumos.

ENERĢĒTIKAS POLITIKA

1. Sekmēt sinhronizācijas projekta veiksmīgu īstenošanu
2. Pabeigt Enerģētikas stratēģiju 2050. gadam.
3. Pabeigt informatīvā ziņojuma "Kodolenerģijas attīstības iespējas Latvijā" izstrādi un nodrošināt tā izskatīšanu Ministru kabinetā
4. Pieņemt grozījumus Elektroenerģijas tirgus likumā, nosakot konstantā un elastīgā pārvades sistēmas pakalpojuma un sistēmas jaudu efektīvākas izmantošanas regulējumu, lai veicinātu atjaunīgās enerģijas attīstību.
5. Atjaunot Latvijas dabasgāzes piegādes drošuma riska izvērtējumu.

FINANŠU INSTRUMENTU UN ĀRVALSTU FINANŠU PALĪDZĪBAS JOMA

1. Izstrādāt Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta darbības stratēģiju līdz 2030.gadam.
2. Nodrošināt Sociālā klimata fonda plāna sagatavošanu un iesniegšanu Eiropas Komisijā.
3. Nodrošināt investīciju priekšlikumu sagatavošanu Modernizācijas fonda ietvaros un to iesniegšanu Eiropas Investīciju bankai.
4. Izstrādāt grozījumus Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta atbalsta programmu "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana mājāsaimniecībās – atbalsts atjaunojamo energoresursu izmantošanai", "Siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšana transporta sektorā – atbalsts bezemisiju un mazemisiju transportlīdzekļu iegādei" un "Siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšana ar viedajām pilsētvides tehnoloģijām" nolikumos.
5. Izstrādāt atbalsta programmu "Sabiedrības izpratnes veicināšana par klimatneitralitātes un klimatnoturības nozīmi un iespējām" Emisijas kvotu izsolišanas instrumenta ietvaros.

6. Izstrādāt informatīvo ziņojumu attiecībā uz emisijas kvotu izsoļu ieņēmumu izmantošanu 2024. gadā u.c.
7. Nodrošināt Latvijas vides aizsardzības fonda vides jomā administrēšanu.
8. Nodrošināt Latvijas - Šveices sadarbības programmas 2019.-2029.gada perioda programmas "Vēsturiski piesārņoto vietu sanācija" ieviešanu.
9. Izstrādāt ES fondu finansētā specifiskā atbalsta mērķa pasākuma "Notekūdeņu dūņu pārstrāde" atbalsta programmu.
10. Izstrādāt ES fondu finansētā specifiskā atbalsta mērķa "Attīstīt viedas energosistēmas, tīklus un enerģijas akumulāciju ārpus Eiropas enerģētikas tīkla (TEN-E)" atbalsta programmu.

STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA

1. Nodrošināt informācijas apriti saistībā ar ES tiesību aktu ieviešanu klimata, enerģētikas un vides aizsardzības jomā.
2. Koordinēt Latvijas dalību OECD klimata un vides aizsardzības jautājumos
3. Koordinēt Latvijas dalību IEA un Starptautiskajā atjaunojamo energoresursu aģentūrā (IRENA).
4. Koordinēt Latvijas sadarbību ar citām valstīm.
5. Latvijas viedokļa pārstāvības nodrošināšana ES vides un enerģētikas darba grupās un ministru padomēs, kā arī sadarbībā ar Eiropas komisiju u.c.



Klimata un enerģētikas
ministrija

MĒS KOPĀ VEIDOJAM MŪSU NĀKOTNI!

